

JALOSTUS JA KASVATUS

Suomessa kaniien kasvattaminen ei ole kenellekään kokopäivätyötä, vaan kasvattaminen on harrastus. Kaneja voidaan kasvattaa moniin eri käyttötarkoituksiin. Pääosin kasvatus on keskittynyt lemmikkikani- ja näyttelykanikasvatukseen, mutta viime vuosina myös tuotantokanikasvatus on vahvistunut. Sota-aikana kaneja kasvatettiin pääosin tuotantoon; sekä villan-, turkiksien- että lihan tuotantoon.

Suomen Kaniyhdistyksen yhtenä tavoitteena on edistää puhtasrotuisten kaniien kasvatusta sekä kehittää kasvattajien tietoja ja taitoja. Yhdistys pitää yllä rotukanien kantakirjaa, johon rekisteröidään vuosittain sadoittain rotukaneja. Jotta kani pääsee yhdistyksen roturekisteriin, tulee sen käydä arvioitavana näyttelyn ulkomuotoluokassa sekä saavuttaa sieltä hyväksytty arvostelupistemäärä. Rekisteröintiin vaaditaan myös kasvattajan allekirjoittama sukutaulu kahtena kappaleena, joista toinen liitetään yhdistyksen arkistoihin.

Kanirotujen jalostus on mennyt hurjaa vauhtia eteenpäin. Tämä näkyy lisääntyneenä näyttelytarjontana sekä erilaisten rotujen tulona maahamme. Suomessa päärotuina ovat kääpiöluppa sekä hermeliini, mutta myös isommat kanirodut ovat löytäneet paikkansa harrastajien kodeissa.

Kanivärien jalostus on myös erittäin mielenkiintoista puuhaa. Moni kasvattaja onkin yllätynyt mm. kääpiöluppan väri vaihtoehtojen runsaudesta. Värijalostuksessa samantapaisia värejä voidaan yhdistää yhteen, mutta on myös eräitä värejä ja kuvioita, joita ei parane mennä yhdistämään. Kaniväreissä ei ole tietävästi mitään letaaleja geenejä eli kaikki kanivärit ovat yhtä elinkelpoisia.

UUSI REKISTERITODISTUS

REKISTERITODISTUS REGISTRERINGSBEVIS		Rekisterinnumero : Stamboksnummer :
Nimi Namn		
Rotu / Ras	Kani on syntynyt Kaninen är född	Sukupuoli Kön
Väri / Färg	Tatuu- tai korvan Merkki näkyy öra	Tatuu- tai korvan Merkki näkyy öra
Kasvattaja Uppfödare	SKY-jäsennumero FNC-medlemnr	1234
Osoite Adress	Puhelinnumero Telefonnummer	
Postinipakka Postnr & adress	Sähköpostiosoite e-post	
Poikuetiedot / Kulluppgifter		Poikasia syntyi Antal födda ungar
Poikueen muut värit Färgvarianter i kullen		joista ei ole 5-viikkona at vid 5 veckor
Polveutuminen / Härsättning		
ISÄ FADER		EMÄ MODER
Väri / Färg	Väri / Färg	Väri / Färg
Rotu / Ras	Rotu / Ras	Rotu / Ras
Arvostuspisteet Estimer	Arvostuspisteet Estimer	Arvostuspisteet Estimer
Tatuu- tai korvan Merkki näkyy öra	Tatuu- tai korvan Merkki näkyy öra	Tatuu- tai korvan Merkki näkyy öra
Rekisterinnumero Stamboksnr	Rekisterinnumero Stamboksnr	Rekisterinnumero Stamboksnr
Kasvattaja Uppfödare	Kasvattaja Uppfödare	Kasvattaja Uppfödare
ISÄNISÄ FARFAR		EMÄNISÄ MORFAR
Väri / Färg	Väri / Färg	Väri / Färg
Rotu / Ras	Rotu / Ras	Rotu / Ras
Tatuu- tai korvan Merkki näkyy öra	Tatuu- tai korvan Merkki näkyy öra	Tatuu- tai korvan Merkki näkyy öra
Arvostuspisteet Estimer	Arvostuspisteet Estimer	Arvostuspisteet Estimer
Kasvattaja Uppfödare	Kasvattaja Uppfödare	Kasvattaja Uppfödare
ISÄNEMÄ FARMOR		EMÄNEMÄ MORMOR
Väri / Färg	Väri / Färg	Väri / Färg
Rotu / Ras	Rotu / Ras	Rotu / Ras
Tatuu- tai korvan Merkki näkyy öra	Tatuu- tai korvan Merkki näkyy öra	Tatuu- tai korvan Merkki näkyy öra
Arvostuspisteet Estimer	Arvostuspisteet Estimer	Arvostuspisteet Estimer
Kasvattaja Uppfödare	Kasvattaja Uppfödare	Kasvattaja Uppfödare
Allekirjoittanut vastaa edellä annettujen tietojen oikeellisuudesta Undertecknad förklarar att lämnade uppgifter är med verkligheten överensstämmande		
Paikka, aika ja kasvattaja Ort, datum och uppfödare		
Rekisteröinti / Stamboksförd		
Arvostuspisteitä Estimer	Arvostuspistemäärä Bedömningens datum	
Ulkomuotokuva Pildomare	Rekisteröinnin päivämäärä Stamboksförd datum	
Rekisterinnumero on Stamboksnummer är	Polveutumisen Härsättning	Rekisteröinti Stamboksförare
Arvostelu korkeimmilla pisteillä Estimer med högsta poäng :	Pvm : Datum :	Ulkomuotokuva: Pildomare:

Suomen Kaniyhdistys ry (SKY) on hyväksynyt uuden rekisteritodistuksen käyttöön 1.1.2014 alkaen. Tämän rekisteritodistuksen saa vain SKY:n jäsen, joka pyytää sitä jäsenrekisterinhoitajalta. Jäsen saa rekisteritodistuksen jäsennumerollaan varustettuna sekä .doc/.docx että pdf -tiedostomuodoissa sähköpostitse. Rekisteritodistus otetaan ja suositellaan otettavaksi käyttöön heti. Vanhaa sukutaulua saa kuitenkin käyttää vielä vuoden 2013 loppuun asti. Nämä kaksi edellä mainittua dokumenttia ovat ainoat viralliset kaavakkeet, joilla kaneja voidaan rekisteröidä.

Vuoden 2014 alusta alkaen syntyville poikasille hyväksytään vain ao. rekisteritodistus

Ennen vuotta 2014 syntyville kaneille sallitaan vanha sukutaulu.

!! UUTTA !!

SKY ry on hyväksynyt käyttöön vapaasti kotisivuilta ladattavissa olevan lemmikkikanin tiedot – lomakkeen, joka on suunnattu lähinnä lemmikkikaneille ja ylipäättään kaneille, joita ei voi rekisteröidä. Siinä on tilaa virallisen nimen lisäksi kutsuanimelle ja tarkempia tietoja poikuesisaruksista. Kanin vanhempien tiedot on yksinkertaistettu. Lomakkeella ei voi rekisteröidä kaneja SKY:n kantakirjaan. Tuontikaneille on suunnitteilla myös oma rekisteritodistus.

- Näin täytät rekisteritodistuksen (sukutaulun)

Rekisteritodistuksen otsakkeesta ilmenee heti, onko kani rekisteröity vai ei. Oikeassa laidassa on laatikko, johon rekisteröijä merkitsee rekisterinumeron, kun kani on rekisteröity. Jos laatikko on tyhjä, kania ei ole rekisteröity. Kanin nimi on kanin virallinen nimi mahdollisen kasvattajanimen kanssa, jonka tulee olla Suomen Kaniyhdistys Ry:n (SKY) hyväksymä. Tämä ei koske tuontikaneja. Myös mahdolliset tittelit kirjoitetaan nimen yhteyteen. Voidaan myös käyttää tähtiä * nimen perässä kertomassa kuinka monta sertifikaattia kani on saanut: Yksi tähti = yksi serti. Sama koskee kanin vanhempien ja isovanhempien nimiä.

Roduksi hyväksytään Pohjoismaisen Kanistandardin hyväksymät rodut. Värikohtaan kirjoitetaan myös kuviollisen kanin kuvio ja mahdollinen turkkimuunnos esim. rex sininen otter. Rekisteritodistukseen saa kirjoittaa vain värit ja kuviot, jotka Pohjoismainen Kanistandardi tunnustaa. Poikueen muut värit kohtaan kirjoitetaan mahdolliset muut värit, mitä poikueeseen syntyi.

Kasvattajan tiedot ovat kaninostajalle tärkeät mahdollisten yhteydenottoja varten. SKY jäsen numeron on oltava voimassa oleva jäsennumero. Jos kasvattaja eroaa yhdistyksestä – hänen jäsennumerosa poistuu käytöstä eikä hänellä ole oikeutta kirjoittaa SKY:n rekisteritodistusta kasvattamilleen poikasille.

Kanin vanhempien arvostelupisteet ovat ne pisteet, jotka kani on näyttelystä saanut. Yleensä tähän kirjataan kanin korkeimmat näyttelypisteet. Mikäli pisteet on saatu nuorten luokasta voi pisteiden perään kirjata sulkuihin (B) tai vastaavasti, jos haluaa kirjoittaa pisteiksi nimenomaan ne pisteet, joilla kani on rekisteröity, voi perään sulkuihin kirjoittaa mahdollisesti kanin saamat korkeammat pisteet. Myös Best In Show sijoitukset voidaan kirjoittaa arvostelupisteiden perään.

Vaikka kanin oikean korvan tatuointinumbero olisi sama kuin rekisterinumbero, molemmat kirjoitetaan. Kanin polveutumispisteet on laskettu rekisteröinnin yhteydessä ja tuontikanilla se on aina 0 p.

Mikäli kyseessä on kani, jonka vanhemmista joku on tuonti, kirjoitetaan vanhempien kohdalle kaikki se tieto, joka tiedetään. Jos tiedetään vain, että kani on Saksasta, kirjoitetaan kasvattajan kohdalle esim. Saksa.

Muista aina allekirjoittaa kaksi kappaletta rekisteritodistuksia (sukutauluja)! Ilman allekirjoitettuja sukutauluja ei kania voida rekisteröidä.

Älä koskaan kirjoita Rekisteröinti-osioon mitään! Sen kohdan täyttää SKY:n hyväksymä rekisteröijä, kun kani rekisteröidään.

Mikäli herää kysymyksiä rekisteritodistuksen täyttämisen osalta, ota yhteyttä esim. SKY:n hallituksen jäseniin.

Kuva 1

MAX FACTOR GEENI (MYÖH. MF)

Max Factor on saanut nimensä erään hollantilaisen hermeliini uroksen nimeltä Luck's Sure Fire eli "Max" myötä. Kani tuotiin USA:han 1976 (ja kuoli 1984) ja sen jälkeläispoikueisiin alkoi ilmetä oudon oireisia poikasita. Ja koska geeni on peräisin Euroopasta, se on todistettavasti löytynyt myös monen pohjoismaalaisen kanin linjoista. Max Factor geeni käyttäytyy resessiivisesti ja periytyvästi kääpiögeenin tavoin. Jotta MF geeni näkyisi poikasissa, on sen siis tultava molemmilta vanhemmilta. Ilmeisimmin MF on itsenäinen geeni sillä poikueeseen voi syntyä Rusina MF, Hippo MF ja jopa HippoRusinaMF.

Muutoin täysin normaaliksi kehittyneen kokoinen poikanen, mutta sillä on yksi tai useampi seuraavista kehityshäiriöistä:

- sisään- tai ulospäin vääntyneet etu- ja / tai takajalat
- ylimääräiset varpaat
- syntyessään avonaiset silmät
- puuttuvat silmäluomet
- hiusmainen turkkipeite

Vääntyneet jalat ovat hyvin selvä merkki (ks. kuva1 ja kuva2). Tyypillisimmin takajalat ovat vääntyneet sisäänpäin tassunpohjat vatsaa vasten. Etujalat ovat vääntyneet yleensä ranteista. Mikäli poikasella ei ole muita oireita kuin nämä vääntyneet raajat, se voi hyvinkin kehittyä aikuiseksi asti. Rakenteellinen vika ei kuitenkaan koskaan korjaannu ja kani on koko elinikensä rampa ja todennäköisimmin kykenemätön liikkumaan. Siksi tällaiset poikaset on paras karsia.

Monesti voi esiintyä myös ylimääräisiä varpaita mm. etukäpälissä onkin kuusi varvasta ja takajaloissa viisi varvasta. Mikäli tällainen oire on kanin ainoa, se varmasti pystyy elämään vikansa kanssa. Poikasella, joka syntyy avonaisilla silmillä tai puuttuvilla silmäluomilla, on myös paras karsia (ks. kuva3). Niiden silmät usein sulkeutuvat ensimmäisen vrk:n aikana ja sitten alkaa ikävät asiat. Mikä näyttäisi olevan iso komea hermeliinin pää, tyhjentyäkin suuresta määrästä mätää / märkää silmävakojen kautta lähes kuivaksi luumuksi noin 2 viikon iässä. Tämä johtuu siitä, että avonaiseen silmään pääsee bakteereja synnytyksen aikana ja välittömästi sen jälkeen aiheuttaen vakavan tulehduksen. Tulehdus voi myös helposti levitä aivoihin sekä verenkiertoon ja siitä syystä tällaiset poikaset joudutaan lopettamaan kuitenkin jossakin vaiheessa.

Jotkut kasvattajat ovat myös sitä mieltä, että yksi MF oire voisi olla hiljainen enteriitti (ruuansulatuskavana tulehdus), joka tappaa poikaset 3-4 viikkoisina. MF geenin syytä on joidenkin mukaan myös lisääntymishaluttomuus. Todellisuudessa on vielä paljon, jota emme tiedä kyseisestä geenistä eikä kaikista arveluista ole tieteellisiä todisteita. On vain tiedossa, että tämä geeni on resessiivinen ja periytyvä, mutta syytä siihen mikä on alun perin aiheuttanut MF geenin, ei ole. Kannattaako siis uusia yhdistelmä, jos se on aiemmin tuottanut MF poikasita? Riippuu siitä, haluaako teettää letaaleja

poikasita. Laskennallisesti 25 % poikasista ovat MF poikasita. Kasvattajan kannattaa kirjata ylös ne jalostuskanit, jotka kantavat MF geeniä. Normaalisti on odotettavissa, että poikueesta 25 % ei kannata MF geeniä, 50 % on heterogeeninen ja kantaa MF geeniä ilman ulkoisia oireita ja 25 % ovat geneettisesti sekä ulkoisesti MF kaneja. Monien huippukasvattajien kanit kantaa Max Factoria. Useimmat Max Factor geeniä kantavat kanit ovat ulkomuodollisesti upeita. Mm. USA:ssa on arvioitu, että vähintään 95 % voittavimmista hermeliineistä kantaa MF geeniä tavallisen "Rusina" geenin rinnalla.

Kuva 3

HIPPO GEENI

Viime vuosina on ilmaantunut poikueisiin ns. Hippoja. Nämä eivät ole mitään isoja vaan pienempiä normaaliin poikasen kokoon verrattuna. Kukaan ei tunnu tietävän mikä tämän geenin aiheuttaa, mutta se tuntuu myös olevan resessiivinen geeni. Jotkut tuntevat pitävän sitä eräänlaisena versiona Max Factor geenistä ja toiset eräänlaisena kääpiöivän geenin versiona aivan kuten ihmiset kääpiöivät eri tavalla.

Hippo geeni ilmenee seuraavanlaisesti:

- 2 vrk:n ikäisenä selvästi lyhyempi ja leveämpi kuin normaali poikanen
- valtavan suuri pää
- leveä lanneosa ja takapää
- ryppyiset, lyhyet ja lihavat jalat
- yleisesti ottaen pieni karvallinen "virtahepo", nahan rypyt hyvin paksut
- yleensä syntyy kuolleena tai kuolee parin päivän sisällä, mutta on joitakin yksilöitä elänyt jopa viikkojakin. Lopulta kuitenkin kuolee.

RUSINA ELI TUPLAKÄÄPIÖGEENI

Monien vuosien dokumentaation jälkeen on huomattu, että MF on erilainen resessiivinen geeni kuin tuplakääpiögeenin omaaviin poikasiin eli "rusinoihin" ja ilmenee eri tavoin. Rusinat ovat todisteena siitä, että molemmat vanhemmat ovat niitä oikeita todellisia kääpiöitä. Rusinoiksi sanotaan niitä poikasia, jotka syntyvät poikueeseen puolet pienempinä kuin normaalit poikaset.

Rusinan tunnistaa seuraavasti (ks. kuva):

- selvin eroavaisuus on tietenkin koko: Rusina on varmasti puolet pienempi kuin normaali poikanen. Tämä on ehkä vaikeampi todeta, jos kaikki poikaset ovat rusinoita.
- rusinan silmät ovat liioitellun ulkonevat vrt. normaaliin poikaseen
- suurin eroavaisuus normaaliin poikaseen on sen takapää. Rusinan takapää on vain puolet normaalikokoisesta ja se antaa litistyneen vaikutelman ja joskus takajalat saattavat olla kiertyneet toisiinsa.
- eloisuus on selvästi huomattavissa normaalissa poikasessa, mutta rusina saattaa vaikuttaa jopa kuolleelta, vaikka olisikin elossa. Elävä rusina voi maata pöydällä kyljellään siinä missä terve normaali poikanen hakeutuu oikeaan asentoon.

Eli mistä nämä rusinat tulevat?

Kääpiögeenin dominoiva geeni on nimetty isolla D-kirjaimella (tulee sanasta Dwarf) ja resessiivinen geeni pikku d-kirjaimella. Jokainen kani perii yhden kääpiögeenin (joko D tai d) kummaltakin vanhemmalta. Mahdolliset yhdistelmät ovat siis DD, Dd tai dd, joista Dd = Todellinen kääpiö. Nämä kääpiöt, joilla on Dd geenipari ovat niitä toivottuja yksilöitä kääpiökanit tunnusmerkein (lyhyet korvat, pieni ja tanakka kroppa ja noin 1 kg:n painoisia). Nämä ovat niitä "oikeita" kääpiöitä. dd = Valekääpiö. Poikaset, joilla on geenipari dd ovat rodultaan hermeliinejä, mutta ne ovat hieman suuremman kokoisia ja painavat lähemmäs 1,5 kg tai enemmän. Näillä valekääpiöillä ei ole selviä kääpiökanin ulkoisia piirteitä. Englannin kielellä tällaisia naaraita kutsuttaisiin Big Ugly Doe:ksi (BUD) ja Ruotsissa Padda. Suomessa näitä melko yleisesti kutsutaan "Lehmiksi".

DD = Rusina

Ne, joilla on geenipari DD ovat pienempiä poikasia kuin oikeat kääpiöt ja niitä kutsutaan siis rusinoiksi. Tämä tuplakääpiögeeni on poikaselle letaali ominaisuus. Vaikka ne syntyisivät elävinä, ne eivät yleensä selviydy viikkoa pidempään. Syynä tähän on kehittymätön ruuansulatuskanava ja peräti kyky muodostaa lihaksia. Rusinalla peräpää vaikuttaa olevan surkastunut ja poikanen on kykenemätön sulattamaan ruokaa ja menestyä. Pää on oudon tötterön muotoinen. Ja yleisesti ottaen poikanen kuolee kolmen päivän sisällä.

Joskus on raportoitu jopa kolmiviikkoiseksi asti kehittyneistä rusinoista, mutta nekin ovat kuolleet siinä vaiheessa, kun suolisto ei pysty käsittelemään kiinteää ravintoa.

Kääpiögeeniä kantavat kaikki kääpiörodut.

Tällaiset rusinat kannattaa karsia heti syntymisen jälkeen, koska jos ne jättää pesään kuolemaan itsekseen, on huono bakteeriympäristö eläville poikasille. Jälkimmäisessä tapauksessa tulee huolehtia siitä, että pesän tarkastaa päivittäin, sillä kuollut poikanen likaa pesän hyvin nopeasti.

Laskennallisesti periytyvyys näyttäisi tältä:

- Dd + Dd tuottaa keskimäärin 25 % rusinoita, 50 % oikeita kääpiöitä ja 25 % valekääpiöitä
- Dd + dd tuottaa keskimäärin 50 % oikeita kääpiöitä ja 50 % valekääpiöitä

Pohjautuen em. laskelmaan, oikea kääpiö yhdistettynä valekääpiöön ei koskaan tuota rusinoita. Tämä on syy siihen, miksi valekääpiön geenit omaava naaras on hyvä jalostukseen, sillä rusinoita voidaan välttää, jos uroksena on todellinen kääpiö. Kasvattajat yleensä pitävät nämä valekääpiö naaraat jalostuksessa, mutta myyvät valekääpiö urokset pois. Hyvä valekääpiö jalostusnaaras on kuitenkin sopuuhaisesti hyväntyyppinen hermeliini, vaikkakin iso. Kuihtuvaksi sanotaan sellaisia poikasia, jotka ovat poikueen pienimpiä ja vaikuttavat aivan normaaleilta noin 4-6 viikon ikään asti. Sitten jostain syystä ne eivät sopeudu kiinteän ruuan siirtymiseen, vaan alkavat kuitumaan pois. Ne saattavat kyyhöttää välinpitämättöminä muista ja eivät ehkä syö tai juo. Nopeasti menettävät painonsa ja oireiden alettua useimmiten kuolevat jo viikon sisällä, mutta voi mennä kauemminkin. On arvioita, että tämä on rusinan lievempi ilmiö, joilla on vajaasti kehittynyt ruuansulatus, mutta kuitenkin vahvempi kuin itse rusina. Kuihtuvia poikasia on ilmaantunut usein tietyistä linjoista, joten sen epäillään olevan myös perinnöllinen.

